

## โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) NCDs ที่ได้ด้วยกลไก อสม. อำเภอสว่างอารมณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

### ๑. หลักการและเหตุผล

กลุ่มโรคไม่ติดต่อ (NCDs) เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกทั้งในมิติของจำนวนการเสียชีวิต และภาระโรคโดยรวม จากรายงานขององค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่าทั่วโลกมีผู้เสียชีวิต จากโรคไม่ติดต่อ ประมาณ ๔๑ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๑ โดย ๓ ใน ๔ ของการเสียชีวิตทั้งหมดจากโรคไม่ติดต่อ พบว่าประมาณ ๑๖ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๒ เป็นผู้เสียชีวิตในช่วงอายุก่อนวัยอันควร (๓๐ - ๖๙ ปี) ของการเสียชีวิตของประชากรโลกทั้งหมด กลุ่มโรคไม่ติดต่อ (NCDs) จึงถูกยกระดับเป็นวาระทางการเมืองที่สำคัญ ระดับโลก โดยสมัชชาองค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันและควบคุม โรคไม่ติดต่อ ระหว่างผู้นำระดับสูงของประเทศและรับรอง “ประกาศปฏิญญาการเมือง ว่าด้วยการป้องกัน และควบคุมโรคไม่ติดต่อ (Political Declaration)” นำมาซึ่งการกำหนด ๙ เป้าหมายระดับโลกในการควบคุมปัญหาโรคไม่ติดต่อ (NCDs) ภายในปี ๒๕๖๘ และประเทศไทยได้ทำการรับรอง ๙ เป้าหมายดังกล่าวให้เป็นเป้าหมาย ของประเทศ สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย มีผู้เสียชีวิตจากโรค NCDs ประมาณ ๓.๙ แสนคน คิดเป็นร้อยละ ๗๔ ของการเสียชีวิตทั้งหมด โรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงเป็นกลุ่มโรคไม่ติดต่อที่มีผู้ป่วยจำนวนมากและยังพบว่าโรคแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงก็มีความรุนแรงถือเป็นภัยคุกคามต่อวัยทำงาน อย่างยิ่ง และมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน จากประเด็นปัญหาด้านสุขภาพดังกล่าวข้างต้น การดำเนินงานเพื่อป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อการจัดการโรค และจากการสำรวจข้อมูลบุคลากร System Manager (SM) และ Case Manager (CM) ใน NCD Clinic

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายคนไทยห่างไกลโรคและภัยสุขภาพ โดยส่งเสริมสุขภาพทุกมิติเพื่อลดอัตราการป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ก่อนเข้าสู่ระบบการรักษา ซึ่งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายที่ชัดเจน โดยการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีการกระจาย การดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของพื้นที่ทั่วประเทศ จากหน่วยบริการระดับทุติยภูมิ (Secondary Care) และหน่วยบริการระดับตติยภูมิ (Tertiary Care) พบว่าผู้ป่วยไปรับบริการเป็นจำนวนมาก ผู้ป่วยบางรายมีข้อจำกัดในการเดินทางและใช้เวลาในการรับบริการเป็นเวลานานคือ โรงพยาบาลยังหน่วยบริการ ระดับปฐมภูมิ (Primary Care) ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์สุขภาพชุมชน ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล เป็นต้น ที่เป็นหน่วยบริการด่านแรกเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงง่ายมีการทำงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นหมอประจำบ้าน (หมอคนที่ ๑) เครือข่ายหมอครอบครัว ทั้งนี้เน้นให้การดูแลสุขภาพประชาชนแบบองค์รวม เน้นบริการหลักในการป้องกันควบคุมโรคเรื้อรัง ให้บริการทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง ลดการเจ็บป่วย ลดความพิการ และการสูญเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ แต่พบว่าการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังยังขาดการบูรณาการ และขาดระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และอำเภอสว่างอารมณ์ เป็นอำเภอหนึ่งที่ประสบปัญหาสาธารณสุขเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากรายงานพบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูง จำนวน ๔,๙๒๖ ราย ผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน ๒,๐๘๑ ราย กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงจากผลการคัดกรอง จำนวน ๑,๔๗๕ ราย และกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานจากผลการคัดกรอง จำนวน ๑,๒๐๘ ราย

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสว่างอารมณ์ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) NCDs ที่ได้ด้วยกลไก อสม. อำเภอสว่างอารมณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ขึ้นเพื่ออบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ด้านการคัดกรองและดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วยโรคเรื้อรัง ในชุมชน โดย อสม. ต้องเป็นแกนนำปฏิบัติตนด้านสุขภาพที่มีพฤติกรรมเป็นแบบอย่าง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วยเรื้อรังในชุมชนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพ ซึ่งการส่งเสริมให้มีการพัฒนา ตนเองของผู้ป่วยโรคเรื้อรังอย่างต่อเนื่อง และการติดตามประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วน สามารถทำให้สุขภาพดีขึ้นและป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้

## ๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อพัฒนาศักยภาพ อสม. ให้มีความรอบรู้เรื่องโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
- ๒.๒ อสม. มีความรู้ และทักษะ ในเชิงปฏิบัติการด้านการคัดกรองโรคเบาหวาน
- ๒.๓ อสม. มีความรู้ และทักษะ ในเชิงปฏิบัติการด้านการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง

## ๓. เป้าหมาย

- ๓.๑ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสว่างอารมณ์ จำนวน ๖๓๔ คน

## ๔. วิธีดำเนินการ

- ๔.๑ ประชุมชี้แจงโครงการแก่คณะอนุกรรมการพัฒนาคูณภาพชีวิตระดับอำเภอ ด้านสาธารณสุข และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อจัดทำโครงการฯ
- ๔.๒ จัดทำโครงการเพื่อเสนอสาธารณสุขอำเภอสว่างอารมณ์อนุมัติโครงการ
- ๔.๓ จัดอบรมฟื้นฟูความรู้และพัฒนาศักยภาพ อสม. (ครู ข) ในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนห่างไกลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
- ๔.๔ จัดประชุมฟื้นฟูความรู้และพัฒนาศักยภาพ อสม. ทุกคน ในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนห่างไกลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
- ๔.๕ อสม. ดำเนินการคัดกรองโรคไม่ติดต่อเรื้อรังแก่ประชาชนอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพประชาชนห่างไกลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) “อสม. ชวนนับคาร์บ”
- ๔.๖ สรุปผลการดำเนินงาน

## ๕. ระยะเวลาดำเนินการ

- ๕.๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึง เดือนกันยายน ๒๕๖๘

## ๖. สถานที่ดำเนินการ

- ๖.๑ อำเภอสว่างอารมณ์

## ๗. งบประมาณ

- ๗.๑ ไม่ใช้งบประมาณ

## ๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ อสม. มีความรู้ ความเข้าใจในการป้องกัน ควบคุมและรักษาโรคไม่ติดต่ออย่างถูกต้อง

๘.๒ อสม. เกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมดูแล ป้องกัน ควบคุมและเฝ้าระวัง คัดกรองโรคไม่ติดต่อของประชาชนอำเภอสว่างอารมณ์

๘.๓ อสม. นำความรู้ที่ได้รับไปดูแลสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## ๙. ตัวชี้วัดโครงการ

๙.๑ ประเมินจากแบบสอบถามก่อน - หลังอบรม อสม. มีความรอบรู้เรื่องโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ร้อยละ ๙๐

๙.๒ อสม. สามารถใช้เครื่องมือการเจาะเลือดเพื่อตรวจหาระดับน้ำตาลในเลือดได้ถูกต้อง ร้อยละ ๑๐๐

๙.๓ อสม. สามารถใช้เครื่องวัดความดันและประเมินค่าได้ถูกต้อง ร้อยละ ๑๐๐

๙.๔ ผลการดำเนินงาน อสม. ชวนนับคาร์บ ร้อยละ ๑๐๐

## ๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ



(นายวีระพงษ์ ไยสวรรค์)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

## ๑๑. ผู้เห็นชอบโครงการ



(นายชธา บัวลา)

นักสาธารณสุขชำนาญการ

## ๑๒. ผู้อนุมัติโครงการ



(นายสัตย์ชัย แป้นทอง)

สาธารณสุขอำเภอสว่างอารมณ์